

DUHA KOCA OĞLU DELİ DUMRUL BOYUNU BEYAN EDER HANIM HEY!

Meğer hanım, Oğuz'da Duha Koca oğlu Deli Dumrul derlerdi bir er var idi. Bir kuru çayın üzerine bir köprü yaptırmıştı. Geçenden otuz üç akçe alırdı. Geçmeyenden döve döve kırk akçe alırdı. Bunu niçin böyle ederdi? Onun içindir ki, benden deli, benden güçlü er var mıdır ki çıksın benimle savaşa derdi. Benim erliğim, bahadır-liğim, cilasunluğum, yiğitliğim Rum'a, Şam'a gitsin, duyulsun derdi.

Meğer bir gün köprüsünün yamacına bir bölük oba konmuş idi. O obada bir yahşi, iyi yiğit hastalanmış idi. Allah'ın emriyle o yiğit öldü. Kimi oğul diye, kimi kardeş diye ağladı. O yiğit üzerine muhkem kara şivan oldu.

Birden Deli Dumrul dörtnala yetişti. Bre (...) ne ağlarsınız, benim köprümün yanında bu kavga nedir, niye şivan edersiniz, dedi.

Söylediler: Hanım, bir yahşi yiğidimiz öldü, ona ağlıyoruz dediler.

Deli Dumrul dedi: Bre yiğidinizi kim öldürdü?

Dediler: Vallahi bey yiğit, Allahu Teala'dan buyruk oldu, al kanatlı Azrail o yiğidin canını aldı.

Deli Dumrul dedi: Bre Azrail dediğiniz ne kişidir ki adamın canını alır? Ya Kadir Allah, birliğin, varlığın hakkı için Azrail'i benim gözüme göster! Savaşayım, çekişeyim, derişeyim, yahşi yiğidin canını kurtarayım, bir daha yahşi yiğidin canını almaya dedi. Çekildi, döndü, Deli Dumrul evine geldi.

Hak Teala'ya Dumrul'un sözü hoş gelmedi. Bak bak, bre deli (...), benim birliğimi bilmez, birliğime şükür kılmaz, benim ulu dergâhımda gezer, benlik eyler dedi. Azrail'e buyruk eyledi ki, ya Azrail, var ve (...) gözüne görün, benzini sarart dedi. Canımı hırıldat, al dedi.

Deli Dumrul kırk yiğidiyle yiyip içip otururken birdenbire Azrail çıkageldi. Azrail'i ne çavuş gördü ne kapıcı. Deli Dumrul'un görür gözü görmez oldu, tutar elleri tutmaz oldu. Dünya âlem Deli Dumrul'un gözüne karanlık oldu. Çağırıp Deli Dumrul söyler, görelim hanım ne söyler.

Der:

Bre ne heybetli kocasın
Kapıcılar seni görmedi
Çavuşlar seni duymadı
Benim görür gözlerim görmez oldu
Tutar benim ellerim tutmaz oldu
Titredi benim canım cuşa geldi
Altın ayaklı kadehim elimden yere düştü
Ağzımın içi buz gibi
Kemiklerim tuz gibi oldu
Bre sakalcığı akça koca
Gözceğizi fersiz koca
Bre ne heybetli kocasın de bana
Kazam belam dokunur bugün sana
dedi. Böyle deyince Azrail'in öfkesi tuttu, dedi:
Bre deli (...)
Gözümün fersizliğini ne beğenmezsin
Gözü gökçek kızların gelinlerin canını çok almışım
Sakalımın ağardığını ne beğenmezsin
Ak sakallı, kara sakallı yiğitlerin canını çok almışım
Sakalımın ağarmasının manası budur
dedi.

Bre deli (...) övünüyordun, diyordun al kanatlı Azrail benim elime geçse öldüreydim, yahşi yiğidin canını onun elinden kurtaraydım diyordun. İmdi bre deli, geldim ki senin canını alayım, verir misin, yoksa benimle cenk eder misin dedi.

Deli Dumrul söyledi: Bre al kanatlı Azrail sen misin dedi.

Evet benim dedi.

Bu yahşi yiğitlerin canını sen mi alırsın dedi.

Evet, ben alırım dedi.

Deli Dumrul söyledi: Bre kapıcılar kapıyı kapayın dedi. Bre Azrail ben seni geniş yerde isterdim, dar yerde iyi elime girdin, evla mı? Ben seni öldüreyim, yahşi yiğidin canını kurtarayım dedi. Kara kılıcını sıyırdı eline aldı, Azrail'e çalmaya hamle kıldı. Azrail bir güvercin oldu, pencereden uçtu gitti. Âdemîler ejderhası Deli Dumrul

elini eline çaldı, kas kas güldü. Dedi: Yiğitlerim, Azrail'in gözünü öyle korkuttum ki geniş kapıyı koydu, dar bacadan kaçtı. Madem benim elimden güvercin gibi kuş oldu uçtu, bre ben onu kor muyum doğana aldırma-
yınca dedi. Kalktı atına bindi, doğanını eline aldı, ardına düştü. Bir iki güvercin öldürdü, döndü. Evine gelirken Azrail atının gözüne göründü. At ürktü, Deli Dumrul'u götürdü yere vurdu. Kara başı bunaldı, darda kaldı. Ak göğsünün üzerine Azrail basıp kondu. Az önce mırlardı, şimdi hırlamaya başladı.

Dedi:

Bre Azrail aman
Tanrı'nın birliğine yoktur güman
Ben seni böyle bilmez idim
Uğru gibi can aldığını duymaz idim
Tepesi büyük bizim dağlarımız olur
O dağlarımızda bağlarımız olur
O bağların kara salkımlı üzümü olur
O üzümü sıkarlar, al şarabı olur
O şaraptan içen esrik olur.
Şaraplıydım duymadım
Ne söyledim bilmedim
Beylikten usanmadım
Yiğitliğe doymadım
Canım alma Azrail, medet dedi.

Azrail der: Bre (...), bana ne yalvarırsın Allah Teala'ya yalvar. Benim elimde ne var, ben de emir kuluyum.

Deli Dumrul der: Peki can veren, can alan Allah Teala mıdır?

Beli, odur dedi.

Döndü Azrail'e: Peki sen n'eylemekli kadasın? Sen aradan çekil, ben Allah Teala ile haberleşeyim dedi. Deli Dumrul burada söylemiş, görelim hanım ne söylemiş."

Der:

Yücelerden yücesin
Kimse bilmez nicesin
Görklü Tanrı
Nice cahiller seni gökte arar, yerde ister
Sen hod müminlerin gönlündesin
Daim duran Cebbar Tanrı
Baki kalan Settar Tanrı
Benim canımı alırsan sen al
Azrail'e almaya bırakma
dedi.

Allah Teala'ya Deli Dumrul'un burada sözü hoş geldi. Azrail'e nida eyledi ki: Madem deli (...) benim birliğimi bildi, birliğime şükür kıldı, ya Azrail, Deli Dumrul can yerine can bulsun, onun canı azat olsun dedi.

Azrail der: Bre Deli Dumrul, Allah Teala'nın emri böyle oldu ki Deli Dumrul canı yerine can bulsun, onun canı azat olsun dedi.

Deli Dumrul der: Ben nice can bulayım? Meğer bir koca babam, bir yaşlı anam var, gel gidelim, ikisinden biri belki canını vere, al, benim canımı bırak dedi.

Deli Dumrul sürdü babasının yanına geldi. Babasının elini öpüp söylemiş, görelim hanım ne söylemiş:

Ak sakallı, aziz izzetli canım baba
Bilir misin neler oldu
Küfür söz söyledim
Hak Teala'ya hoş gelmedi
Gök üzerinde al kanatlı Azrail'e emreyledi
Uçup geldi
Akça benim göğsüme basıp kondu
Hırıldatıp tatlı canım alır oldu
Baba senden can dilerim, verir misin
Yoksa oğul Deli Dumrul diye ağlar mısın

Babası der:
Oğul oğul, ay oğul
Canımın paresi oğul
Doğduğunda dokuz buğra öldürdüğüm aslan oğul
Altın pencereyi otağımın kabzası oğul
Kaza benzer kızımın gelinimin çiçeği oğul
Karşı yatan Kara Dağ'ım gerekse
Söyle gelsin, Azrail'in yaylası olsun
Soğuk soğuk pınarlarım gerekse
Ona içit olsun
Tavla tavla şahbaz atlarım gerekse
Ona binit olsun
Katar katar develerim gerekse
Ona yüklet olsun
Ağıldan akça koyunum gerekse
Kara mutfak altında onun şöleni olsun
Altın gümüş pul gerekse
Ona harçlık olsun
Dünya şirin, can aziz
Canıma kıyabilemem, belli bil
Benden aziz, benden sevgili anandır
Oğul anana var
dedi.

Deli Dumrul babasından yüz bulamayıp sürdü, anasına geldi.

Der:
Ana, bilir misin neler oldu
Gökyüzünden al kanatı Azrail
Uçup geldi
Akça benim göğsüme basıp kondu
Hırıldatıp canım alır oldu
Babamdan can diledim ama vermedi
Senden can dilerim ana
Canını bana verir misin
Yoksa oğul Deli Dumrul diye ağlar mısın
Acı tırnağını ak yüzüne çalar mısın
Kargı gibi kara saçını yolar mısın ana
dedi.

Anası burada söylemiş, görelim hanım ne söylemiş.

Anası der:
Oğul oğul, ay oğul
Dokuz ay dar karnımda taşıdığım oğul
On ay deyince dünya yüzüne getirdiğim oğul
Dolama beşiklerde belediğim oğul
Dolap dolap ak sütümü emzirdiğim oğul
Akça burçlu hisarlarda tutulaydın oğul
Sası dinli kâfir elinde tutsak olaydın oğul
Altın akçe gücüne dayanıp seni kurtaraydım oğul
Yaman yere varmışsın, varabilemem
Dünya şirin, can aziz
Canıma kıyabilemem, belli bil
dedi, anası da canını vermedi. Böyle deyince Azrail geldi Deli Dumrul'un canını almaya.

Deli Dumrul der:
Bre Azrail aman
Tanrı'nın birliğine yoktur güman

Azrail der: Bre (...), daha ne aman dilersin? Ak sakallı babanın yanına vardın can vermedi, ak pürçekli ananın yanına vardın can vermedi, daha kim verse gerek dedi.

Deli Dumrul: Hasretlim vardır, buluşayım dedi.
Azrail der: Bre deli, hasretlin kimdir?

Der: Yad kızı helalim var, ondan benim iki oğlancığım var. Emanetim var, ısmarlarım onlara, ondan sonra benim canımı alasin dedi, sürdü helalinin yanına geldi.

Der:

Bilir misin neler oldu
Gökyüzünden al kanatlı Azrail
Uçup geldi
Akça benim göğsüme basıp kondu
Tatlı benim canımı alır oldu
Babama ver dedim, can vermedi
Anama vardım, can vermedi
Dünya şirin can tatlı dediler
Şimdi
Yüksek yüksek Kara Dağlar'ım sana yaylak olsun
Soğuk soğuk sularım sana içit olsun
Tavla tavla şahbaz atlarım sana binit olsun
Altın pencereyi otağım sana gölge olsun
Katar katar develerim sana yüklet olsun
Ağıldan akça koyunum sana şölen olsun
Gözün kimi tutarsa, gönlün kimi severse
Sen ona var
İki oğlancığı öksüz koma
dedi. Avrat burada söylemiş, görelim hanım ne söylemiş.
Der:

Ne dersin, ne söylersin
Göz açıp gördüğüm
Gönül verip sevdiğim
Koç yiğidim, şah yiğidim
(...)
Karşı yatan Kara Dağlar'ı
Senden sonra ben neylerim
Yaylar olsam benim mezarım olsun
Soğuk soğuk sularını içir olsam
Benim kanım olsun
Altın akçeni harcar olsam
Benim kefenim olsun
Tavla tavla şahbaz atına biner olsam
Benim tabutum olsun
Senden sonra bir yiğidi
Sevip varsam birlikte yatsam
Ala yılan olup beni soksun
Senin o muhannet anan baban
Bir canda ne var ki sana kıyamamışlar
Arş tanık olsun, kürsü tanık olsun
Yer tanık olsun, gök tanık olsun
Kadir Tanrı tanık olsun
Benim canım senin canına kurban olsun"
dedi, razı oldu. Azrail hatunun canını almaya geldi. Âdemler oğlu ejderhası yoldaşına kıyamadı. Allah Teala'ya burada yalvarmış, görelim nice yalvarmış.

Der:

Yücelerden yücesin
Kimse bilmez nicesin
Görklü Tanrı
Çok cahiller seni gökte arar, yerde ister
Sen hod müminlerin gönlündesin

Daim duran Cebbar Tanrı
Ulu yollar üzerine
İmarerler yapayım senin için
Aç görürsem doyurayım senin için
Yalıncağ görürsem donatayım senin için
Alırsan ikimizin canını birlikte al
Korsan ikimizin canını birlikte koy
Keremi çok Kadir Tanrı

Hak Teala'ya Deli Dumrul'un sözü hoş geldi. Azrail'e emreyledi: Deli Dumrul'un atasının, anasının canını al. O iki helalliye yüz kırk yıl ömür verdim dedi. Azrail de babasının anasının hemen canını aldı. Deli Dumrul yüz kırk yıl daha yoldaşıyla yaş yaşadı.

Dedem Korkut geldi, boy boyladı, soy soyladı. Bu boy Deli Dumrul'un olsun, benden sonra alp ozanlar söylesin, alını açık cömert erenler dinlesin dedi.

Dua edeyim hanım:

Yerli Kara Dağlar'ın yıkılmasın
Gölgelece kaba ağacın kesilmesin
Coşkun akan görklü suyun kurumasın
Kadir Tanrı seni namerde muhtaç etmesin
Ak alnında beş kelime dua kıldık, kabul olsun.
Yığıştırsın deriştirsın, günahınızı
Adı güzel Muhammed'e bağışlasın hanım hey!"

Dede Korkut Hikâyeleri
Anonim(çev. Ayşegül Çakan)